

21508
COLÒQUI NÒU, EN QUEL SO FELIP YL SO JUSÈP,
Llauradors de Lhòrta de Valencia (*molt Patriòtes y pòc tontos*)
discurriren sobrel Obelisco y Estatua del nòstre amat Rey,
manada colocar en la plaça dels Desamparats.

Pepè, que ya nom coneixes?

Girat un pòc cap ací;
no ten passes tan de llarc,
ni tolvides dels amics,
majorment de mí, que sabs
nos coneixem molt dantic.
¿ Per acás no ten recòrdes
de que sent els dos molt gics,
tú venies á ma casa,
y allí j'abem á pic,
y de que ham seguit dentonces
en un tracte franc y llis?

Jusèp. ¿ No men he de recordar?
Men recòrde, y molt, Felip;
y no m'habia girat,
perque no thabia vist.
Malegre de veuret bò:
qué hia? qué te soferix?

Felip. Servirte, Pepe, com sempre;
y saber ahon tan matí
tencamines, tan torbat,
tan serio, y tan enfundit.

Jusèp. Si es això, yo tho diré.
Cinc mesos ha, men aní
fòra á cèrtes diligències,
y torní despusanit.
Mhan dit, habia un que veure;
y esta matinada he ixit,
y á Valencia lancontrada
en un mòde tan distint,
que no la coneixeria
la mare que la parí.
Ha segut gran la mudança:
Yostic tot esbalaít.

Quánts de fosos, y qué fondos!

Així quels verem reblits
de cadáveres de Francesos,
y de traydors malaíts!
Quánts castells, y q' arrogants!
qué majos! votohá mins!

¿ que no vinguen els Francesos,
pera poder desde ahí
repartirlos á porrillo
peladilles y confits!

Pareix que nohu he de veure,
pera tindrel gòig cumplit.

Felip. No sigues bárbaro, Pepe:
sent molt que penses així.

Si no venen, que no vinguen...

¿ Sabs els danys y perjuins
que á la Ciutat causarien,
y als Pòbles circunveins,
els ròbos y asesinatos,
els incèndis yls respics? (te,

Jus. Ah pobrets! Ells, no ya duc-
farien mals infinits:

robarien, matarien,
cremarien... mes per fi,
quedarien femant Lhòrta
pera *sécula sin fin*.

Felip. Millor será que no vinguen
hastal dia del Juí.

Jusèp. Puix yo pendré gran pesar
si no sòmpli mon desig.

¿ Tú sabs el pesar que pren
un hòme que fa un convit,
y ho te tot aparellat
en un esmero exquisit,

els convidats se liscusen,
que no pòden acudir?
No sinos que mos quedarem
sens haberos de batir,
despues de fer bateries,
y costosos ante-pits!
Puesto questál gasto fet,
questán ya llests els camins
cubèrts, questán ya tallats
els pònts magnífics del riu,
que de circumvalació
ya la línea nos cubrix:
que vinguen eixos infames,
eixos lladres y atrevits....

Fe. No hu prengues tan fòrt, mode-
que tens el gèni molt viu. (rat,

Jusèp. El meu gèni sòls volguera
tornar cendra als enemics
de Deu, del Rey, y de la...
Marrebate, menfurixc.

Parlem, parlem datra còsa.
¿Y qui ha manat construir
estes fortificacions,
en les ques pòt resistir
á tots els eixèrcits junts
del Corço mes baix y vil?

Felip. El Senyor D. *Jusèp Caro.*

Jusèp. Has dit *Caro*? Pròu has dit.

Eixos *Caros* naixen ya
plens de valor y espirit,
de llealtat y de cèl,
aquella gran, este fi.

En dir *Caro*, yas diu tot:
y això nols ve á ells dair.

El meu Retor, que com sabs,
es hòme molt instruit,
diu, ques tròba en les històries,
en les lligendes y escrits,
que quant els senyors Romanos
sen vingueren capací,

(¿quí sab sils Francesos dhara
snan mirat en eixe espill?)

perals Espanyòls dentonces
tiraniçar y oprimir,
es va alçar un bon Patricio,
dit *Caro*, el qual, aguerrit,
feu, animós, á la Patria
servicis molt distinguits;
y despues domplir el puesto
de Gefe valent y actiu,
ple de honor y de ferides,
en un encontre morí.

Yls Historiadors calculen,
quel tal *Caro* va florir
com uns cent y cinquanta anys
ans de vindre Jesu Christ.

Mira si es llarga la fecha...

Felip. Pues eixe *Caro* que dius,
es una sombra y figura
deste *Caro* que tenim.

Aquell per salvar Laspanya
del pesat yugo enemic,
no descansaba un momento
ni de dia, ni de nit.

Yl nostre *Caro* també
pera que per ningun sí
apleguem á ser Francesos,
no perdona ningun mig.
Animós, imperturbable
en los combats mes renyits,
prudent pera governar,
hábil pera dirigir,
eixe es en suma el caràcter
del General que ha elegit
la Central pera Valencia,
y deste Reyne el distrit...
del Senyor D. Jusèp Caro..
Este es el que poseit
del mes acendrat carinyo
peral seu natal pais,

tanta fortificació
 Ha dispòst, per si es precis
 la temeritat francesa
 pròp de Valencia abatir.

Jusèp. Héroes tan singulars
 Nunca habien de morir.
 Vixcal nòstre General,
 Vixca Caro sigles mil.

Felip. Pepe, com tú has estat fòra,
 estás molt pòc instruit
 en les còses de Valencia:
 perquè yo pera mí tinc
 que fas tants *desparamientos*,
 creent quels fosos, camins
 cubèrts, fortins, pònts tallats,
 es lo que mes distinguiu
 al magnànim General
 quel Cèl nos ha concedit.
 Atres còses ha fet ell,
 de mes glòria y mes profit.
 La fortificació es bona;
 mes si falta un requisit,
 no aprofita. De Numancia
 diuen els hòmens llegits,
 que destroçá de Romanos
 cent eyxèrcits aguerrits,
 tenint mans, en llòc de fosos,
 y en llòc de muralles, pits.
 Per lo contrari, mil pòbles,
 de vívers y armes provists,
 y molt ben fortificats,
 villanament shan rendit.

Jusèp. Es cèrt; y eixa diferència
 digues ¿en qué consistix?

Felip. En qué? En lo patriotisme
 y entusiasme; en eixe viu
 y sagrat fòc, que ho venç tot,
 y res se li resistix:
 en eixe fòc, que arrebatá,
 y al Patriòta impel·lix

á despendres de muller,
 á no pensar en los fills,
 á no temer de la vida
 els mes inminents perills...
 sòls en lo únic objècte
 de honor y lauro adquirir,
 y de defendre la Patria
 de tots los seus enemics.

Eixe fòc tan soberano,
 tan sublime, tan actiu,
 es qui anima al nòstre Gefe,
 el qual per tots els estils
 pròba per comunicarlo
 desta Ciutat als veïns.

Jusèp. Felip, ¿quén los Valencians
 per fortuna sha extinguit
 aquell amor á la Patria,
 quen tots temps els ha ennoblit?
 ¿Acás han degenerat
 daquells Valencians antics?
 ¿Sha enfredat aquell fervor
 que de glòries els ha omplit?
 ¿Shan olvidat del esfòç
 que lany pasat va cubrir
 les águiles imperials
 de terror, quant en ardits,
 y no en fòrça, fer volien
 en estes muralles niu?
 ¿Que del vint y huit de Juny
 shan olvidat ya? qué dius?

Felip. No: de ninguna manera.
 ¿Pero tu no has advertit,
 que mes que del vent en ales
 vaja velòç un rocí,
 si li apliquen les espueles,
 apreta mes enfurit?
 En Valencia lentusiasme
 nunca sha disminuït;
 pero creix á proporció
 que li pòsen incentius.

Jusèp. Puix y quins incentius son
 en els que *Caro* sha vist
 pretendre mes augmentar
 el ardor dels nostres pits?
 ¿Será per ventura, haber
 als Llauradors concedit
 (digo, yo nohu sé de cert,
 parle per lo que mhan dit)
 que no paguen al portal,
 en recompensa y desquit
 de lo molt que han treballat,
 á la Patria servint?
 Serál haber fet això
 en lo justificat fi
 de que tot vaja varato,
 y de quels de fòra y dins
 senamoren duna Patria,
 quels alivia y favorix?

Felip. Causes son dentusiasmar;
 pero atres majors ne tinc.

Jusèp. ¿Parles tu dels Milicians
 (si mal informat no estic)
 que á insinüacions de *Caro*
 shan armat y shan vestit,
 pera defendre á Valencia,
 sis veu en algun perill,
 ó per enemics de fòra,
 ó per discòrdies civils?

Felip. Estímul es dentusiasme,
 veure tants hòmens units
 en un mòdo de pensar,
 que tenen per distintiu,
 ó vencer gloriosament,
 ó gloriosament morir.
 Mes dentusiasmar al pòble
 nos eixel major motiu.

Jusèp. ¿Será acás un Regiment,
 que *Caro* alçar feu de gics,
 (si per greu no mhanganyat
 aquell quem ha referit)

que armadets, y en banderetes
 quels habien beneit,
 al Capitá General
 varen anar un matí,
 dabant del qual, en un ayre
 noble, marcial, varonil,
 varen fer el eixercici,
 com puguen soldats antics,
 en lo manejo del arma
 perfectament instruits?

Felip. No negue que siga glòria
 criar Valencia á sos pits
 uns giquets, quen ferse hòmens
 la França han de confundir.
 No negue que siga estímulo
 veure de Valencia uns fills,
 que si ara son tendres flòrs,
 prometen excelents fruits;
 que si al present no son res,
 en una paraula, gics,
 son un planter de soldats,
 y de Generals perits.

Els hòmens fets y robusts,
 casats, viudos y fadrins,
 que sencontren en mes fòrces
 pera aguantar un fusil,
 vent que hastals gics son soldats,
 confusos y avergonyits
 de ser per uns gics vençuts,
 del amor pròpi impelits,
 busquen armes, y sesmeren
 en son manejo instruir.

No vas mal: mes no has pogut
 pegar encara en lo viu.

Jusèp. Vaja pues per descubèrta,
 quem cause de discurrir.

Felip. Dia vint y tres de Maig,
 un any cabal es complix
 en que la lleal Valencia,
 alçant animosa el crit,

proclamá la independència
 este Reyne tan florit;
 que electricant els cors
 tots el nobles veins,
 va animar á sostindre,
 esta véncer ó morir,
 sants temples, la sagrada
 figió de Jesu-Crist,
 trono de sos Monarques,
 qui obedien rendits...
 a vint y tres de Maig
 un any...
 p. Díguesmho tu á mi,
 em trobí en tota la broma,
 sens á casa acudir
 viguí mes de dos dies,
 consolidant el motí...
 p. Parla un pòc millor, si sabs.
 Motí per ventura dius
 un general entusiasme,
 lo qual apercibits
 s Valencians tots en masa,
 auradors y Pixavins,
 ares, Capellans, Canonges,
 ens, vells, pòbres y rics,
 Napoleon la infàmia
 podent ya mes sufrir,
 esptaren del letargo
 questaben adormits?
 El nòm de motí li dones
 aquell ardor nunca vist,
 lo que juraren tots,
 s quel yugo consentir,
 pultarse de la Patria
 tre les ruines? Felíç
 al Tu vares portarnos
 der á temps sacudir
 esclavitut. Si un pòc mes
 un indolent descuit
 guerem callat, per cèrt

quant huaguerem advertit,
 haguerem segut al Norte
 com á goses conduits,
 sens haber atre remey,
 que aguantar el jòu servil.
 Y això dius motí va ser?
 Pòsali un terme mes fi.
Jusèp. Felip, no hu dia per tant.
 Yo sòls li dia motí,
 perque per carrers y places,
 pegant desaforats brincs,
 jafant cistelles de fresas,
 y quant veníal camí,
 en un pam de boca ubèrta,
 (not dic mentira, si dic,
 que així uns sis millions de vòltes
 y algo mes) vaig repetir:
Viva FERNANDO, y la Fe,
y muygal pícaro ruin
cuiner Murat. Yom fiu ronco,
 per lo masa que cridí:
 al meu tanyido cridaben,
 pujarien á alguns mils.
 Si això nos amotinar,
 ¿qués amotinar, amic?
Fel. No mogam qüestions de nòm.
 En lo que dec insistir,
 es, en queste dia fon
 aquell que mos redimí;
 y que li ham de tributar
 tots los anys questán venint,
 un dolç recòrt, superior
 al daquell dia felíç,
 en que mentém la Conquista
 desta Ciutat per lo Cid.
 Y desitjant queste dia
 Enjamay quede en olvit,
 el nòstre General sabio
 nos lo vòl reproduir
 á tot hòra, á cada instant

una Estatua erigint,
que de mármol hermós feta,
represente molt al viu
al nòstre llegítim Rey,
á FERNANDO *el perseguit*,
á qui jurárem defendre
en lo dia referit.

Per això despachá esquèles
á tots els pudients y rics,
per si á una òbra tan santa
volien contribuir;

y tots en la biçarría
shan igualat y excedit.

Jusèp. Pues Felip, digues: ¿cóm es
que no mhan dit res á mi?

Si mhagueren avisat,
haguera també oferit.

Felip. Pues hòme, sistabes fòra,
¿cóm tho habien dadvertir?

Jusèp. Això ho fan les ganes...pero
tu pasa abant, proseguix;
y tot quant yhaja en lasunte
diguesmó.

Felip. Déixamo dir,

Ya sabs com un *Obelisco*
volien posar en mig
la plaça de Sen Domingo,
del matrimoni en motiu
de FERNANDO en *María Antonia*,
y del gòig que va sentir
per unes tan iguals bodes
esta Valencia del Cid.

Feren com un tinterò,
y la còsa pará ahí,
Sobre tal base pensaben
alçar els Valencians fins
la estatua de FERNANDO,
que habia de presidir
totes les sehues accions:
pero despues, advertint

que del nòstre amat Monarca
habia el *gran enemic*
posat la primera pedra
per sa ma traydora y vil,
maná el nòstre General
fora del tot derruit
el mencionat *Obelisco*,
pera en un tot abolir
hasta la memòria infame
dun guilopo favorit.

En un instant va manaro,
y en latre ya ho veu cumplir.

Jusèp. ¡Caramba, y lo q malega!

Ha estat molt ben discurrir.

Al pícaro *Choricero*

Li está molt be. Tal castic
correspònd á un hòme indigne
del mes pervèrs prosuir,
venedor de sanc humana.

Tant quant ell sha distinguit
en vexar als Espanyòls,
que á tot callaben humils,
tant y mes eixos mateixos,
que un temps el varen suït
vòlen ocultar al mon,

que un tal monstruo existís.

¿Conque han arrancat la pedra?

Y be que aquell dia el viu,
pues yo no sé cóm marregla
quen tots *danzados* estic.

Pasá per lo meu costat,
molt soberano y altiu:

en lo sombrero portaba
un plumero molt polit,

de tres colors; ya mos dia
ser Francés. El repetí

tot ple de bandes é insignes
y veure un macho em cregué

quant va enjaçat y guapo
en flocs blaus y carmesins.

Bouaire, 58 - ugf

via també com posaba
 la pedra y uns escrits,
 uns diners en una caixa...
 e malegre torne á dir;
 tant perque sha llevat
 ell pegadòt mal vist
 una plaça tan maja,
 tant perque shan destruit
 mòries del ques la causa
 tants treballs com sentim.
 on que no queda *Obelisco*?
 llòmens menys instruits
 á allò *Basilisco*.
 si yon manya y ardit
Basilisco em tornara!
 m mirara fit á fit
 quilopon dels *Chorigos*,
 ls companyeros y amics...
 e quen sòls una mirada
 en pròu. ¿Conque allí
 nos veu aquell tinter?
 que laygua dels molins
 cara en llòc de tinta,
 e continuo escribint
 quera un milló dhòmens
 traycions y delits,
 escriurién la mitat,
 quedarien rendits.
 deixant ponderacions,
 ornant á pendel fil:
 on fan conte de posar
 tron FERNANDO?
 En mig
 mig de la plaça
 Desamparats. Allí
 pensat en colocar
 Rey el Busto expresiu,
 er tot lo rededor
 glífics alusius
 virtuts del Monarca,

y al cèl vigorós y actiu
 dun pòble lleal y fiel,
 que sanc y bens expendint,
 sosté la causa mes justa
 que hòmens enjamay han vist.
Jusèp. ¡Qué còsa tan ben pensada!
 ¡O qué alts y robusts motius
 indiquen ser molt ben fet
 el determinaro així!
 En primer llòc: colcant
 á nòstron Rey en lo mig
 de la Ciutat, es demòstra,
 quen mig de nòstres cors viu.
 El puesto també ve al cas;
 pues estant pres y cautiu,
 desamparat en un tot,
 y en mans de sos enemiés,
 molt be *dels Desamparats*
 la plaça li competix;
 pera que per ser catòlic,
 y per trobarse afligit,
La Mare de Deu el mire
 dos vegades com á fill.
 Per atra part mos posem
 en llanç dhaber de cumplir
 la defensa de FERNANDO,
 mes que nos tòque morir;
 pera que nos verifique,
 quel Francés á posseir
 aplega la noble Imáge,
 que tenim també los pits.
 Els concursos numerosos
 son freqüents y repetits
 en tal plaça. Al Magistrat,
 quant entra á la Audència ó ix,
 ó be la Ciutat quant pasa,
 quen afecte noble y fi,
 en obsequiar als Monarques
 en tots temps sha distinguit,
 sempre á la vista FERNANDO,

FERNANDO se's oferix.
 Les ansies de rescatarlo,
 y de vengarlo els desigs,
 es tocarán uns en altres,
 y aplegarán á infinits.
 Les doncelletes, com tenen
 un cor tendre y compasiu,
 lencomanarán á Deu
 en llágrimes y sospirs;
 y algunes voldrán tal vòlta
 armes pendre, y combatir.
 Allí es revestirá el vell
 dun nou ardor juvenil;
 el fòrt sanimarà mes,
 yl cobart tornarà en si.
 De la llibertat el abre
 els Francesos malaits
 colocaben per les places;
 y al veurel, tal esperit,
 tal entusiasme cobraben,
 com tota la Europa ha vist.
 Y nosatros, al mirar
 á nòstron Rey, y al ohuir,
 que desde la muda Estatua
 retòricament nos diu:
*Prengau les armes: mireu,
 que pres en la França estic:
 si es teniu per bons vasalls,
 veniu al puesto abon patixc;
 tragaume enlhòra; y yo entónces
 baix lo meu cetro felix
 os faré á tots venturosos;*
 ¿qui se podrà resistir
 á unes paraules tan dolces
 dun Rey tan bò, y perseguit?
 ¿Qui sha de fer tan traydor,
 ques tape infame els ohuits

á veus de tal eficacia?
 Yostic tot fòra de mi...
 vaig á veurel á la plaça...
Felip. Será anar sense profit.
 Sòls vorás allí unes vèles
 y questán treballant dins.
Jus. Pues cóm ha de ser? Pacè
 Ya vindrá dia establít,
 en lo quel voré; y entonç
 les llágrimes fil á fil,
 renovarél jurament
 que ya pròp dun any li fi
 No fas conte de fer falta
 si acás tu vens per allí,
 mos divertirem els dos,
 y tindrem el gòig cumplí
Felip. No senparle mes daix
 Pero crec que ham discurs
 y ham comunicat bastant
 sobre còses. Concluim,
 y deixem ya per sentar,
 quen lo que sha distingut
 mes el nòstre General,
 no ha segut en los fortins
 ni en allaugerar els pechos
 dels Llauradors oprimits
 ni en crear nous Milicias
 ni en fer regiments de g
 sino en manar de FERNAN
 una Estatua erigir,
 y posárnosla á la vista...
 ¿Que tu no hu comprens
Jusèp. Així mateix ho comp
Felip. Yas podem, pues, des
Els dos. Hastal dia vint y t
Felip. Á Dios, Pepe.
Jusèp. Á Dios, Felip.

Ab llicència : En Valencia, y Oficina del Diari. Any 18

Bouaire 55-497